

עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ

דו"ח דירקטוריון

ליום 30.09.20

עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ (להלן - "החברה")

דוח הדירקטוריון על מצב עניני התאגיד לתקופה שנתיימה ביום 30 בספטמבר, 2020 סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה לתקופה של ינואר ועד ספטמבר 2020 ("תקופת הדוח") הדוח נערך בהתאם לחוזר פנסיה 3-7-2007 שפורסם על ידי רשות שוק ההון, – אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון.

כללי

קרן הפנסיה עתודות הינה קרן ותיקה מאוזנת שהוקמה בשנת 1993 (להלן: "הקרן"). הקרן הוקמה במקורה על ידי אגודת הביטוח החקלאי בשיתוף עם סוכנות הביטוח (דאז) מבטח שמיר. בקרן כ- 21,000 עמיתים אשר מתוכם כ- 12,500 חברי קיבוץ. ככל קרנות הפנסיה הותיקות נסגרה עתודות בפני מבוטחים חדשים החל משנת 1995 ואוכלוסיית מבוטחיה הינה אוכלוסייה מוגדרת וקבועה למעט מקרים חריגים של הצטרפות על פי הסדרי רציפות מפנסיה תקציבית.

עתודות פועלת בשיטת הגדרת זכויות כאשר מודל ההפרשות והתשלומים של עתודות מבוסס על שיטה של "מנות פנסיה". העיקרון המנחה במודל זה הינו פילוח כל תשלום לרכיבי הכיסוי השונים בשיעורים משתנים בהתאם לטבלאות אקטואריות המבוססות - בין היתר - על גיל/מגדר/שנת לידה של החוסך. וכך, באמצעות יחוס פרטני של תשלום למשלם הספציפי, על אפיוניו האקטואריים וקביעת מנת הפנסיה על בסיס אפיונים אלה ובאמצעות מנגנון האיזון האקטוארי, נמנע הסיכון של כניסה לגירעונות אקטואריים כתוצאה מהתחייבויות יתר.

בהתאם לתקנון הקרן, מופעלים בקרן שלושה מסלולי פנסיה: המסלול הראשון - פנסיית זקנה רגילה לעמית; המסלול השני - פנסיה מקיפה לעמית; והמסלול השלישי - פנסיית זקנה לעמית בקבוצה. כאמור לעיל פנסיית הזקנה לעמית בקבוצה מכילה אלמנטים נוספים (מוגבלים) מעבר לפנסיית הזקנה הרגילה.

בקרן קיימות כ- 120 בועות אקטואריות שחלקן בועות קיבוציות. דהיינו, בועה כקיבוץ, וחלקן בועות משפחתיות. לכל אחת מהקבוצות (הבועות) מנוהל מאזן אקטוארי נפרד. כלומר, בעוד קרנות פנסיה רגילות מקיימות איזון אקטוארי בקרב כלל העמיתים שלהם (או בקרב קבוצות גדולות של אלפי/עשרות אלפי מבוטחים) קרן עתודות מנהלת מאזן אקטוארי פרטני לכל קבוצה בנפרד.

במהלך חודש מאי 2018 ובהתאם להוראות הממונה על רשות שוק ההון, הגישה החברה בקשה לעדכון מקדמי ההנחות האקטואריות ובכלל זה לתיקון לוחות התמותה בהתאם להוראות הממונה במסגרת חוזר פנסיה 3-6-2017. ביום 26 ביוני, 2019 ניתן אישור הממונה לנוסח התקנון שהוגש. במהלך חודש מרץ 2020 הגישה החברה בקשה לתיקון תקנון קרן הפנסיה בהתאם להוראות חוזר ביטוח: 10-1-2019. במסגרת הבקשה התבקש, בין היתר, אישור הממונה לעדכון ההנחות האקטואריות ומקדמי התמותה כפי שפורסמו בחוזר; התאמת הוראות תקנון הקרן להוראות חוק הפיקוח שירותים פיננסיים (ביטוח), (תיקון 33), התשע"ז – 2017 כפי שפורטו בפרק 2ז'; כרית ביטחון לקרנות פנסיה ותיקות שאינן בהסדר, בין היתר בהתייחס לחלוקתה לקבוצות הקיימות בקרן; תיקון הוראת התקנון בנושא מנגנון ההפחתה של מנות הפנסיה (להלן: "הבקשה לתיקון תקנון"). במסגרת בחינת הבקשה על ידי רשות שוק ההון, החברה התבקשה להסיר מנוסח התקנון את הסעיפים אותם ביקשה להוסיף בנושא כרית הביטחון ולהסדירם מחוץ לתקנון. בהתאם לבקשת רשות שוק ההון הגישה החברה לאישור הממונה בקשה מעודכנת לתיקון התקנון, הכוללת את השינויים שהתבקשו למעט, אלה הקשורים עם כרית הביטחון כאמור. נכון למועד אישור הדוחות טרם התקבל אישור הממונה לבקשה.

1. התפתחויות מאז הדוח האחרון**1.1 שינויים בהרכב הדירקטוריון וועדותיו**

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון וועדותיו.

1.2 מגבלות ופיקוח על עסקי התאגיד

בפרק זה יסקרו חוקים, תקנות, חוזרים וניירות עמדה מהותיים ביותר או טיטות של חוקים, תקנות חוזרים וניירות עמדה, שפורסמו על ידי הכנסת, הממשלה או הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון בנושאים מהותיים (להלן: "הממונה"), לפי העניין, הרלבנטיות לפעילות החברה שפורסמו בתקופת הדוח, ככל שקיימים וכן, הוראות דין מהותיות מתקופות קודמות לתקופת הדוח.

1.2.1 חקיקה ראשית וחקיקת משנה**תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש)**

במהלך תקופת הדוח פורסמו מספר תקנות שעת חירום בקשר עם התפשטות הנגיף בישראל (להלן: "תקנות שעת חירום"). תקנות שעת החירום מסדירות בין היתר את ההוראות לעניין חובת בידוד; הגבלת פעילות; וכן הוראות לעניין הגבלת מספר העובדים במקום העבודה. החברה ועובדיה מקיימים את הוראות תקנות שעת החירום כנדרש, וכן עוקבים באופן שוטף אחר הנחיות משרד הבריאות כפי שמתפרסמות מעת לעת.

טיטות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (משיכת כספים של עמית-עצמאי במצב אבטלה שחייב בהפקדה), התשפ"א-2020

ביום 14 באוקטובר 2020 פורסמה טיטות תקנות בעניין משיכת כספים של עמית עצמאי במצב אבטלה שחייב בהפקדה. מטרת הטיטה לאפשר לעמיתי קופות גמל עצמאים אשר נאלצו לסגור את עסקם עקב משבר הקורונה, למשוך משיכה חד פעמית מקופת הגמל שלהם בהתקיימות תנאים מקדמיים מקלים. במסגרת הטיטה מוצע לקבוע, בין היתר, את התנאים הבאים למשיכת הכספים: התקופה שבשלה חייב העמית בהפקדה על מנת להיות זכאי למשיכת הכספים תעמוד על כ-24 חודשים רצופים או בעבור 8 רבעונים רצופים; הגבלת סכום המשיכה בהתייחס למשיכה מכלל קופות הגמל של העמית; עסקו של העמית הינו "עסק לא פעיל" בהתאם להגדרה שנקבעה בטיטות התקנות; העמית אינו מקבל קצבה מכוח יתרת הזכויות הצבורה שהוא זכאי לה מקופת הגמל; העמית לא העביר כספים למצב אבטלה בקופת גמל אחרת. נכון למועד הדוחות, המסמך הינו בגדר טיטה שטרם אושרה ונכנסה לתוקף.

1.2.2. חוזרי הממונה

להלן שינויים מהותיים שחלו בהוראות הדין החלים על החיסכון הפנסיוני במהלך הרבעון:

שה. 2020-7397: משבר נגיף הקורונה – הכרזת הממונה על רשות שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת**מצומצמת**

ביום 17 במרץ 2020 ובהמשך להנחיות שפרסם משרד הבריאות להתמודדות עם התפרצות נגיף הקורונה, הממונה על שוק ההון פרסם את שה. 2020-2016 במסגרתו הודיע לכל הגופים המוסדיים לפעול לפי הוראות חוזר 2013-9-11 שעניינו המשכיות עסקית בגופים מוסדיים (להלן: "ההכרזה הראשונה"). כמו כן, הממונה הבהיר כי הגופים נדרשים להקצות משאבים מתאימים על מנת שיוכלו להמשיך ולתת שירות ללקוחותיהם בתהליכים חיוניים. עוד נקבע, כי הגופים יחזקו את יכולותיהם למתן שירותים בערוצים הדיגיטליים וכי ניתן לצמצם את שירותי קבלת הקהל לשירותים חיוניים בלבד. לבסוף הממונה הורה לגופים המוסדיים להמשיך לפעול להרחבת עבודת העובדים החיוניים מרחוק תוך ניהול כל הסיכונים הכרוכים בכך.

ביום 17 בספטמבר 2020 הממונה פרסם את שה. 2020-7397 אשר כלל הכרזה נוספת בעקבות החלטות הממשלה על סגר בספטמבר ועבודה במתכונת מצומצמת (להלן: "ההכרזה השנייה"). במסגרת ההכרזה השנייה, הממונה חזר על הנחיותיו כפי שהופיעו במסגרת ההכרזה הראשונה, וכן הנחה את הגופים המוסדיים לעבוד במתכונת עבודה מצומצמת, תוך חיזוק המענה ללקוחות באמצעות הערוצים הדיגיטליים, וכן נקיטת מלוא האמצעים לצמצום הסיכון להדבקות של עובדי הגופים המוסדיים ולקוחותיהם.

חוזר גופים מוסדיים 2020-9-15: דירקטוריון גוף מוסדי – הוראות שעה על רקע אירועי הקורונה

ביום 20 באפריל 2020 פורסמו הוראות שעה על רקע אירועי הקורונה המתקנות את ההוראות לחוזר דירקטוריון גוף מוסדי. במסגרת הוראת השעה מבוטלת חובת הדירקטוריון וועדותיו להתכנס לפחות פעם ברבעון באופן פיזי; מתאפשר לדירקטוריון לדחות דיונים בנושאים ודיווחים אשר מועדם קבוע בהוראות הממונה, ובתנאי שהדירקטוריון מצא שאין בדחיה כדי להשית סיכון מהותי על הגוף המוסדי או לקוחותיו, וכי הדיון או הדיווח אינו קשור לאירוע הקורונה; מתאפשרת הצגה של נושאים ועדכונים בישיבות דירקטוריון או ועדותיו המשותפות לגוף המוסדי וכן דחייה של מועד אישור הפרוטוקולים של ישיבות דירקטוריון וועדותיו.

כמו כן, על מנת לאפשר לרשות שוק ההון פיקוח אפקטיבי על עבודת הדירקטוריון וועדותיו בעת זו, נקבע כי גוף מוסדי ימסור לממונה תמצית החלטות דירקטוריון או ועדות שהתקבלו בישיבה שעסקה באירוע הקורונה לכל המאוחר 5 ימי עסקים ממועד קיום הישיבה.

ביום 24 בספטמבר 2020 פרסם הממונה את חוזר גופים מוסדיים 2020-9-15 במסגרתו העריך את תוקפה של הוראת השעה בעניין ההקלות בחוזר הדירקטוריון עד ליום 31 בדצמבר 2020.

חוזר גופים מוסדיים 2020-9-14: דמי ניהול במכשירי החיסכון הפנסיוני – תיקון – הוראת שעה על רקע אירועי הקורונה

ביום 2 בספטמבר 2020 פורסמה הוראת שעה על רקע אירועי הקורונה ביחס לחוזר דמי ניהול. נוכח המצב במשק בו לעובדים רבים הופסקו ההפקדות השוטפות לחיסכון פנסיוני לתקופה ארוכה הצפויה לעלות על שישה חודשים, עודכנו הוראות החוזר. בהתאם לתיקון גוף מוסדי רשאי להעלות את שיעור דמי הניהול לפני תום תקופת ההנחה, בעקבות הפסקת תשלומים לחיסכון המועברים לקופת הגמל עבור העמית שלא אירעה בשל המעביד, רק לאחר שחלפו 12 חודשים ממועד הפסקת התשלומים לחיסכון (במקום בחלוף 6 חודשים כפי הקבוע במקור).

הוראות תיקון החוזר יחולו על עמיתים שהופסקו תשלומים לחיסכון המועברים לקופת גמל בגינם החל מיום 1 במרץ 2020 ועד ליום 31 באוקטובר 2020. רלבנטי לקרנות ותיקות בכלל;

חוזר גופים מוסדיים 2020-9-16: ניהול נכסי השקעה (תיקונים שונים)

ביום 18 באוקטובר, 2020 פורסמו מספר תיקוני קבע להוראות פרק ניהול נכסי ההשקעות של הגופים מוסדיים. התיקונים התייחסו בין היתר לנושאים הבאים: קביעה כי "שווה מזומנים" יכלול במסגרת סל השקעה לצורך פעילותו השוטפת של הסל או כבטוחות לנכסי סל ההשקעה; מתן פטור לגוף מוסדי מקבלת אישור של ועדת השקעות לעסקת רכישה חוזרת של איגרות חוב על ידי המנפיק, ככל שאגרת החוב אינה מסווגת כחוב בעייתי; ועדכון של רשימת חברות הדירוג המאושרות לדירוג חוב מחוץ לישראל.

המצב הכספי של קרן הפנסיה

להלן הסבר להתפתחויות שחלו בסעיפי המאזן בתקופת הדו"ח ובפרט בעניינים הבאים :

א. שינויים בהתחייבות הפנסיונית

ליום			
31 בדצמבר 2019	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020	
אלפי ש"ח			
4,999,924	4,931,375	5,314,324	לפנסיונרים התחייבות
7,879,154	7,641,339	8,155,553	התחייבות לפעילים-זכויות שכבר נצברו
2,391,686	2,211,541	2,321,740	התחייבות לעמיתים לא פעילים

ב. גרעון אקטוארי

ליום			
31 בדצמבר 2019	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020	
אלפי ש"ח			
(103,759)	(1,717,846)	(631,503)	גרעון אקטוארי

לפרטים בדבר הגירעון האקטוארי והשימוש בכרית הביטחון, ראה פירוט בביאור 5 לדוחות הכספיים.

ג. השפעת שינויים בהנחות ובבסיסים האקטואריים

לא חלו שינויים מהותיים בהנחות ובבסיסים האקטואריים בתקופת הדוח.

ד. התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות לעמיתים, הסיבות לכך והשפעתן

לא חלו התפתחויות יוצאות דופן בהתחייבויות לעמיתים בתקופת הדוח, למעט בנוגע לגרעון האקטוארי כמפורט לעיל.

ה. התפתחויות בהתחייבות הפנסיונית ובעודף ההכנסות על ההוצאות

	ליום	
	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020
סך המאזן	11,278,924	11,571,970
התחייבות פנסיונית	11,272,462	11,440,361
עודף הכנסות על הוצאות (הוצאות על הכנסות)	1,338,617	15,208

תוצאות פעילות

א. מרכיבים עיקריים של דוח הכנסות והוצאות, לרבות הכנסות מהשקעות, עודף הכנסות מהשקעות ודמי ניהול

להלן פירוט נתונים כספיים עיקריים מדוח הכנסות והוצאות:

שיעור	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		שיעור	2020 אלפי ש"ח
	2019 אלפי ש"ח	שיעור %	2019 אלפי ש"ח	שיעור %		
0%	3,206	(0%)	(3,930)	(5%)	(707)	הכנסות (הפסדים) ממזומנים ושווי מזומנים
47%	766,945	53%	714,382	31%	4,690	מהשקעות: בניירות ערך שאינם סחירים
44%	718,408	38%	510,614	(173%)	(26,284)	בניירות ערך סחירים
4%	69,604	5%	66,076	(87%)	(13,208)	בפקדונות והלוואות
95%	1,554,957	96%	1,291,072	(229%)	(34,802)	סך הכל הכנסות (הפסדים) מהשקעות
7%	116,356	6%	85,216	567%	86,186	סיוע כספי מהאוצר בגין השנה הנוכחית
103%	1,674,519	103%	1,372,358	333%	50,677	סך הכל הכנסות
3%	46,102	3%	33,711	233%	35,439	הוצאות דמי ניהול לחברה המנהלת
0%	50	0%	30	0%	30	הוצאות אחרות
3%	46,152	3%	33,741	233%	35,469	סך כל ההוצאות
100%	1,628,367	100%	1,338,617	100%	15,208	עודף ההכנסות על ההוצאות מועבר לדוח התנועה בקרן הפנסייה

(1) הכנסות (הפסדים) מהשקעות :

- א. **השקעה בניירות ערך שאינם סחירים** - לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2020, סך ההכנסות מהשקעות מניירות ערך שאינם סחירים הניבו תרומה של כ-31% מעודף ההכנסות על הוצאות. בתקופה המקבילה בשנת 2019 סך ההכנסות מניירות שאינם סחירים היווה כ-53% מעודף ההכנסות.
- ב. **השקעה בניירות ערך סחירים** - לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2020, סך ההפסדים מניירות ערך תרמו תרומה שלילית לעודף ההכנסות בעוד שבתקופה המקבילה בשנת 2019 ההכנסות מניירות ערך סחירים הניבו תרומה חיובית של כ-38% מעודף ההכנסות. לפרטים נוספים בדבר התפתחויות בסביבה הכלכלית ובשוק ההון ראה סעיף 4 – סקירה כלכלית.

(2) עודף הכנסות :

עודף הוצאות על ההכנסות לתשעה החודשים הראשונים של שנת 2020 מסתכם בכ- 15 מיליוני ש"ח לעומת עודף הכנסות על הוצאות של כ- 1,339 מיליוני ₪ בתקופה המקבילה אשתקד.

ב. השפעה של תופעות או אירועים מיוחדים על תוצאות הפעילות

החברה מפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון האמון על פעילות הגופים המוסדיים הפועלים בשוק ההון בישראל ("הממונה"). החברה פועלת לניהול קרן הפנסיה בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לפעילותה. בהתאם לסמכויות הממונה, חשופה החברה, מעת לעת, להליכי ביקורת ואכיפה מנהלית מטעמו של הממונה. כמו כן, מתוקף היות החברה, חברה לניהול קרן פנסיה ותיקה הפועלת לניהול נכסי עמיתי קרן הפנסיה בנאמנות עבורם, חשופה החברה לטענות עמיתים ובכלל זה לתובענות ייצוגיות בעניינים הנובעים מהוראות הדין לפיהם פועלת החברה. לפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה כנגד החברה, ראה ביאור 6 ג' לדוחות הכספיים של החברה המנהלת. במהלך שנת 2020 חלה התפרצות של מגפת "הקורונה" במדינות רבות בעולם, כחלק מתהליך בלימת התפשטות נגיף הקורונה בישראל, ובדומה למדינות אחרות, נקטה ישראל בשורת צעדים, במסגרתם פרסם משרד הבריאות הישראלי סדרת מגבלות על פעילות והתנהלות כלל הציבור בישראל, אשר השפיעו באופן מיידי על פעילות המשק בכלל ועל שוק ההון בפרט. לפרטים נוספים בדבר השפעת הנגיף ראה באור 1 ה' בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ג. שינוי מהותי ברווחי השקעות ביחס לתקופות קודמות

ראה פירוט בסעיף 3 (א) 1 לעיל.

ד. השפעת שינויים בהוראות הממונה על שוק ההון על תוצאות הפעילות

לפרטים בדבר טיוטת דוח ביקורת של הממונה שהוגשה לחברה, ראה ביאור 6 ה' לדוחות הכספיים של החברה המנהלת. לעניין פירוט השינויים בהוראות הממונה, ראה סעיף 1 לעיל.

ה. השפעת השינויים בהוראות המס של תוצאות הפעילות

לא היו שינויים בהוראות המס שהשפיעו על תוצאות הפעילות.

ו. עונתיות

ככלל, ההכנסות מדמי ניהול מקרנות הפנסיה אינן מתאפיינות בעונתיות; יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים עשוי להיות גבוה יותר, וזאת בעיקר לאור תשלומים חד פעמיים אשר משולמים על ידי המעסיקים (כגון תוספת הבראה) ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים.

ז. שינויים בהיקף דמי הגמולים

לתקופה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2019	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020
אלפי ש"ח		
<u>215,447</u>	<u>139,619</u>	<u>130,210</u>

דמי גמולים

ח. שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי

לא חלו שינויים מהותיים בשיטת חישוב המאזן האקטוארי בתקופת הדוח .

ט. פרטים בדבר סכום דמי הניהול שנגבו מהמבוטחים

ראה פירוט בסעיף 3 א (2) לעיל.

2. סקירה כלכלית

2.1. התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

פעילות הקרן ותוצאותיה מושפעות במידה רבה משווקי ההון, שיעורי הריבית, המצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם, אשר משליך על נכסי הקרן, על היקף התביעות ועל עלויות שונות הכרוכות בתפעולה. כמו כן, להתפתחויות בתחום התעסוקה והשכר השפעה על פעילות הקרן. להלן התייחסות להתפתחויות מרכזיות בסביבה המאקרו כלכלית שהינן בעלות השפעה על פעילות הקרן.

2.1.1. התפתחויות במצב הכלכלי בישראל

2.1.1.1. התפתחות במשק ובתעסוקה בישראל

שיעורי הצמיחה וכן שיעורי ההשתתפות בכוח העבודה, שיעור האבטלה ורמות השכר משפיעים על היקף ההפקדות, בעיקר ואף עשויה להיות להם השפעה על היקפי התביעות.

צמיחה

על-פי נתוני הלמ"ס (אומדן שלישי לרבעון השני של 2020), ירד התוצר המקומי הגולמי ברבעון השני בקצב שנתי של 28.8%, במחירים קבועים ולאחר ניכוי השפעת העונתיות. זאת לאחר ירידה של 8.1% (בחישוב שנתי) ברבעון הראשון של 2020.

במחצית הראשונה של 2020 ירד התוצר ב 10.1% בחישוב שנתי, עיקר ההשפעה ניכרת החל מחודש מרץ.

נתוני תעסוקה

ע"פ התחזית המאקרו כלכלית של בנק ישראל (אוקטובר 2020), בתרחיש של שליטה במגיפה צפויה ירידה בתוצר של 5% בשנת 2020, כאשר בשנת 2021 צפויה התאוששות והתוצר יעלה ב-6.5%. בתרחיש החמור של שליטה נמוכה במגיפה צפויה ירידה בתוצר של 6.5% בשנת 2020 והתאוששות של 1% בלבד בשנת 2021.

על פי נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס לרבעון השלישי 2020 (לעומת הרבעון השני של 2020):

- אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה בקרב בני 15 ומעלה – 4.7% (4.2% ברבעון הקודם).
- אחוז בני 15 ומעלה בכוח העבודה – 61.6% (61.8% ברבעון הקודם).
- שיעור התעסוקה בקרב בני 15 ומעלה – 58.7% (59.2% ברבעון הקודם).
- אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה בקרב בני 25-64 4.3% (3.5% ברבעון הקודם).
- אחוז בני 25-64 בכוח העבודה 79.4% (78.9% ברבעון הקודם).
- שיעור התעסוקה בקרב בני 25-64 75.9% (76.1% ברבעון הקודם).

ע"פ נתוני חודש ספטמבר אחוז הבלתי מועסקים עמד על 4.7% לעומת 5.4% בחודש אוגוסט.

בנוסף פרסמה הלמ"ס נתוני אבטלה מורחבים הכוללים גם עובדים שהושפעו ממשבר הקורונה ואינם נכללים בהגדרת ה"בלתי מועסקים" לעיל. על פי נתונים אלה, כ-14.6% מכח העבודה הינם בגדר בלתי מועסקים, הפסיקו לעבוד בגלל פיטורים או סגירת מקום העבודה בחודשים מרץ-יולי 2020, או נעדרים זמנית מעבודתם כל השבוע בגלל סיבות הקשורות בנגיף קורונה.

נתוני האינפלציה, שער החליפין, שיעור הריבית והתשואות בישראל

ברבעון השני עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.1%.
 מתחילת השנה ירד מדד המחירים לצרכן בשיעור של 0.7%.
 בשניים עשר החודשים האחרונים ירד המדד ב-0.7%.
 לפי תחזית בנק ישראל מחודש אוקטובר, בתרחיש "שליטה" צפויה אינפלציה חיובית של כ-0.3% בארבעת הרבעונים הקרובים ובשנת 2021 כ-0.6%. לפי תרחיש "השליטה הנמוכה" האינפלציה תרד ב 0.2% בארבעת הרבעונים הקרובים, וב-2021 תעלה האינפלציה ב-0.1% בלבד.

התפתחות שיעור הריבית והתשואות

ריבית בנק ישראל עומדת על שיעור של 0.1%. ללא שינוי ברבעון השלישי. בהתאם להערכת חטיבת המחקר של בנק ישראל מחודש אוקטובר 2020, ריבית בנק ישראל צפויה להיוותר ברמה של 0%-0.1% בעוד שנה (רבעון שלישי 2021). בתחילת נובמבר 2020 פרסם בנק ישראל הבהרה בנוגע לתוכניות אשר הוא מפעיל ומתכנן להמשיך להפעיל בשווקים בעקבות משבר הקורונה:

- רכישת אג"ח ממשלתי – התוכנית הורחבה מ-50 מיליארד ל-85 מיליארד ₪, נכון לסוף חודש ביצע הבנק רכישות של 37 מיליארד ₪.
- רכישת אג"ח קונצרני – התוכנית הקיימת בסך 15 מיליארד ₪ ממשיכה, עד כה ביצע הבנק רכישות בסך של כ-3 מיליארד ₪.
- תוכנית הלוואות ממשיכה לתוכנית שהופעלה מוקדם יותר השנה, במסגרתה יספק בנק ישראל אשראי לבנקים המסחריים בריבית שלילית של 0.1% לטובת מתן הלוואות לעסקים קטנים וזעירים בריבית שלא תעלה על P+1.3%.

להלן נתוני הריבית חסרת הסיכון הצמודה בישראל (בהתאם לאג"ח ממשלתיות צמודות מדד) לטווחים שונים:

ריבית חסרת סיכון		טווח לפדיון באחוזים
נכון ליום 31 בדצמבר 2019	נכון ליום 30 בספטמבר 2020	
(0.85)	(0.41)	5 שנים
(0.47)	(0.42)	10 שנים
0.31	(0.07)	20 שנים

ירידה בעקום הריבית ושינויים בתלילותו יש בהם כדי להביא בתנאים מסוימים להגדלת ההתחייבויות הפנסיוניות של הקרן. מאידך, ירידה כזו עשויה להביא לרווחי הון בצד הנכסים. מנגד, עלייה בעקום הריבית ושינויים בתלילותו עשויים להוביל לתופעה הפוכה. ההשפעה המשולבת תלויה במבנה הנכסים וההתחייבויות ובמאפייני השינוי בעקום.

2.1.1.2. התפתחויות בשוק ההון בישראל

להלן נתוני השינוי במדדי מניות ואג"ח עיקריים בישראל :

שנת 2019	2019	7-9 2020	1-9		באחוזים מדדי מניות בישראל
			2019	2020	
15.0	1.1	-2.6	10.4	-22.3	ת"א 35
40.3	9.2	11.8	28.8	-4.8	ת"א 90
21.3	3.2	1.5	15.0	-16.8	ת"א 125
26.1	2.9	21.9	19.3	8.4	ת"א צמיחה
					מדדי אג"ח בישראל
8.7	2.6	1.2	7.7	-0.5	כללי
7.3	1.3	2.9	7.3	-3.8	תלבוט צמודות
8.6	2.1	4.6	7.2	-2.1	תלבוט שקלי
10.3	3.4	-1.4	9.3	-0.5	ממשלתי צמוד מדד
8.3	3.5	-0.4	7.3	1.5	ממשלתי שקלי
					מדדי מניות בעולם
22.5	1.0	8.7	15.9	-1.8	דאו ג'ונס
35.6	0.1	12.5	21.5	25.6	נאסד"ק
18.2	3.6	4.0	10.2	-2.0	ניקיי טוקיו
26.4	1.6	-2.1	19.0	-19.2	קאק פריז
12.1	-0.8	-4.7	9.5	-21.9	פוטסי לונדון
25.5	-0.8	4.2	16.5	-3.2	דאקס פרנקפורט
25.8	0.3	8.4	16.8	0.3	MSCI WORLD

לתשואות בשוק ההון וכן לתשואה על נכסים אחרים (כגון: נדל"ן, קרנות השקעה ונכסי חוב לא סחירים) השפעה על נכסי הקרן ועל סעיף ההכנסות מהשקעות של קרן הפנסיה.

2.1.2. התפתחויות במצב הכלכלי בעולם

שנת 2020 מושפעת באופן מהותי ממשבר הקורונה, אשר שיתק את כלכלת העולם למספר חודשים ופגע מהותית בצמיחה העולמית. הרבעון השלישי של השנה התאפיין ברובו ביציאה מהסגרים של "הגל הראשון", אולם לאחר היציאה מהסגר והורדת המגבלות היקף התחלואה חזר לעלות, וכעת אנו עדים לגל שני משמעותי שמביא עמו סגרים והגבלות חברתיות. ממשלות העולם והבנקים המרכזיים המשיכו במגמת התמרוץ והשיקו עוד תכניות תמרוץ פיסקאלי ומוניטרי.

ארה"ב – במהלך הרבעון השלישי נרשמה מגמת ההתאוששות של הכלכלה האמריקאית מההאטה המשמעותית שחוותה עקב השבתת חלק מהמגזרים במשק, שנמשכה לאורך מרבית הרבעון השני. הכלכלה האמריקאית צמחה ברבעון השלישי בכ-33.1% (לעומת רבעון קודם, בקצב שנתי) וה"פד" הותיר את הריבית ברמה של 0%-0.25%. בנוסף, המשיך הפד תכנית רכישת אג"ח חסרת תקדים בהיקפה ומבחינת תמהיל המוצרים הנרכשים (הכוללים אג"ח ממשלתי, אג"ח מגובה משכנתאות ואג"ח קונצרני). לעומת זאת, לאורך הרבעון השלישי, שהיה גם הישורת האחרונה לפני הבחירות לנשיאות, התקשה הממשל הפדראלי בשיתוף עם הקונגרס להעביר תכנית תמיכה פיסקאלית נוספת (רביעית במספר), לאחר שברבעון הקודם התוכנית כללה מענקים ותמיכה בהיקף של כ-3 טריליון דולר, במטרה לתמוך בעסקים שנפגעו מהמשבר, בתעשיות ששותקו, באזרחים ובמובטלים. שיעור האבטלה נכון לסוף הרבעון ירד ל-7.9% ומספר המובטלים עמד על 12.5 מיליון.

השווקים הפיננסיים המשיכו במגמת העלייה גם ברבעון השלישי ומדד ה-S&P500 רשם תשואה חיובית מתחילת השנה על אף המשבר הכלכלי שהביא עמו נגיף הקורונה.

אירופה – לאחר שמדינות אירופה שסבלו מהתפשטות הקורונה ביבשת, ונקטו בצעדי סגר ובידוד חברתי מחמירים, ברבעון השלישי ניכרה מגמה של פתיחת הכלכלה באופן הדרגתי והסרת מגבלות, מה שהביא לחזרה לצמיחה בכלכלת אירופה ב-12.7% ברבעון השלישי (לעומת רבעון קודם, בקצב שנתי). במהלך הרבעון השלישי, לאחר שמרבית מדינות אירופה השתלטו על התפרצות המגיפה והצליחו "לשטח את העקומה", החלו המדינות בהסרת המגבלות, הפחתת הדרישות לבידוד חברתי ואף פתיחת מעברי גבול בין מדינות אירופה, אולם צעדים אלו אף שנערכו בזהירות והדרגתיות הביאו לעליה חוזרת של התחלואה לממדים הגבוהים מהמספרים של "הגל הראשון". הבנק המרכזי האירופי המשיך להפעיל את תכניות רכישת נכסים בהיקף של 1.1 טריליון אירו, בנוסף המשיכו מדינות האיחוד האירופי את תכניות התמרוץ הפיסקאליות בהיקף של 3.2 טריליון אירו לתמיכה בעסקים, בין היתר על מנת שאלו לא יפטרו עובדים ועל מנת לסייע לסקטורים שנפגעו ממשבר הקורונה וסיוע ישיר לאזרחי מדינות האיחוד. שיעור הריבית נותר ללא שינוי, אולם הוחלט להקל עוד יותר על הבנקים לקבל מימון על ידי העמקת הריבית השלילית בה הם לווים.

סין – המדינה הראשונה שחוותה את התפרצות הנגיף ובין היחידות בעולם שנראה כי השתלטה לחלוטין על הנגיף עוד בתחילת הרבעון השני. ברבעון השלישי התרחבה כלכלת סין בקצב של 2.7% (במונחים רבעוניים), אולם נראה כי זו צמיחה נמוכה בהשוואה לארה"ב ואירופה, אך יש לזכור כי כלכלת סין חזרה לצמיחה כבר ברבעון השני. בתקופה זו הממשל הסיני המשיך לתמרץ את הכלכלה הסינית באמצעים פיסקאליים שכללו השקעה בתשתיות, תמיכה בממשלות המקומיות, הפחתת מסים ודחיית תשלומי הלוואות. הבנק המרכזי הפעיל תכניות לתמיכה בניזילות והפחתת שיעורי הריבית.

[הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי SOX302:](#)**הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי****5.1 הוראות הממונה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי**

הממונה פרסם בשנים האחרונות מספר חוזרים (להלן: "חוזרי הממונה") שנועדו ליישם את דרישות סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act, בחברות ביטוח, בחברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל, בקרנות פנסיה ובקופות גמל (להלן: "הגופים המוסדיים").

בהתאם כללה החברה המידע בכפוף להוראות הדין והדיווח ובמועדים כפי שנקבעו בהוראות אלו.

5.2 סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act - אחריות ההנהלה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בהתאם לחוזרי הממונה, המבוססים על סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act, וכפי שפורט בדוחות הדירקטוריון הקודמים של החברה, החברה פעלה ופועלת באופן שוטף ליישום ההליך הנדרש בהתאם להוראות האמורות, שכולל בחינה של תהליכי העבודה והבקורות הפנימיים המבוצעים, וזאת על פי השלבים ובמסגרת המועדים שנקבעו בחוזרים. במסגרת זאת, אימצה החברה את מודל הבקרה הפנימי של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת המשמשת לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל ומנהל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום תקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי ומנהל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 ביוני, 2020 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

הצהרות המנהלים, בהתייחס לתהליכים הרלוונטיים, בהתאם לחוזרי הממונה, מצורפות להלן לאחר דוח דירקטוריון זה.

עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ

23.11.2020

שם התאגיד	תאריך
<p>_____</p>	<p>תפקידים : יו"ר דירקטוריון</p>
<p>_____</p>	<p>מנהל כללי</p>
	<p>שמות החותמים : 1. דורון סט 2. שלום בן עיון</p>